

Klaudia Kwapisz

Wkład PKW w kształtowanie bezpieczeństwa w Afganistanie w latach 2001 – 2010

Obronność - Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii
Obrony Narodowej nr 1(9), 102-113

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

AUTOR

Klaudia Kwapisz

kwapiszklaudia90@gmail.com

WKŁAD PKW W KSZTAŁTOWANIE BEZPIECZEŃSTWA W AFGANISTANIE W LATACH 2001 – 2010

Zmiany zachodzące we współczesnym międzynarodowym środowisku bezpieczeństwa uwarunkowane są powstawaniem coraz to nowych zagrożeń. Ze względu na obecnie panujący sojuszniczy charakter stosunków międzypaństwowych, znikome jest prawdopodobieństwo wystąpienia konfliktu podobnego do zimnej wojny, w którym walczące strony były porównywalne w każdym aspekcie. Na stan współczesnego bezpieczeństwa ma wpływ wiele czynników, zagrożenie nie pojawi się już bowiem tylko ze strony wrogiego państwa – sąsiada. Stabilizacja na arenie międzynarodowej uwarunkowana jest współpracą między państwami, panującym w nich wewnętrznym porządkiem, a także sytuacją polityczną państw spoza sojuszów, które swoim działaniem mogą zagrażać bezpieczeństwu członkom organizacji. W związku z tym koncepcja strategiczna NATO została uzupełniona o sposoby przeciwdziałania nowym zagrożeniom, do których należą: rozpowszechnianie broni masowego rażenia, terroryzm, niestabilność sytuacji międzynarodowej oraz konflikty i kryzysy regionalne¹.

Ostatnie z wymienionych jest zagrożeniem wyjątkowo realnym, mającym bezpośredni bądź pośredni wpływ na bezpieczeństwo państw członkowskich. Destabilizacja w regionach sąsiednich do granic państw NATO wiązała się ze sformułowaniem zadań dla państw sojusznicznych, dotyczących rozwiązywania problemów globalnych, takich jak: zapobieganie konfliktom, utrzymanie pokoju oraz interweniowanie w przypadku katastrof humanitarnych.

Członkostwo Polski w NATO rozpoczęło się z dniem 12 marca 1999 roku. Tym samym państwo Polskie zobowiązało się do udziału w kształtowaniu bezpieczeństwa międzynarodowego w ramach Sojuszu, jednocześnie zacieśniając współpracę z innymi państwami członkowskimi w zakresie zapobiegania rozprzestrzenianiu się konfliktów regionalnych. Rok 2002 był dla Wojska Polskiego, jako nowicjusza w Sojuszu, swoistym testem zarówno w przygotowaniu bojowym żołnierzy, jak i w organizacji działania w środowisku konfliktogennym.

¹ W. Więcek, *Zwalczanie sił destabilizacyjnych w operacjach reagowania kryzysowego*, Rozprawa doktorska opracowana pod kierownictwem naukowym dr. hab. W. Lidwy, AON, Warszawa 2012, s. 11.

Wojsko Polskie w operacji *Enduring Freedom*

Po atakach na World Trade Center i Pentagon z 11 września 2001 roku Stany Zjednoczone wypowiedziały otwartą wojnę terrorystom. Za główny cel obrano Afganistan, jako miejsce pobytu Osamy bin Ladena, przywódcy ugrupowania Al-Kaida odpowiedzialnego za naloty z 11 września. Zaraz po wydaniu oświadczenia przez Ambasadorów NATO, jakoby atak na Stany Zjednoczone był atakiem na wszystkie kraje Sojuszu, zgodnie z art. V Traktatu Waszyngtońskiego, prezydent Georg W. Bush wystąpił do talibów z żądaniem wydania ukrywających się w Afganistanie działaczy Al-Kaidy². Oczekiwania Busha zostały zlekceważone, co dla Amerykanów było doskonałym pretekstem do interwencji.

W dniu 7 października rozpoczęła się operacja *Enduring Freedom* (*Trwała Wolność*) dowodzona głównie przez siły amerykańskie, której celem była eliminacja talibów i wojowników Al-Kaidy³. W początkowym etapie działań zbrojnych wojsko Stanów Zjednoczonych wspierało się lokalnym sprzymierzeńcem, Sojuszem Północnym stworzonym z ugrupowań mudżahedinów walczących z talibami. Stosunkowo szybko opanowane zostały znaczne obszary kraju, łącznie z wyparciem talibów ze stolicy – Kabulu. Od tego momentu prowadzone działania sprowadzały się głównie do pojedynczych operacji wymierzonych przeciwko konkretnym grupom, ukrywającym się w górach.

Polska była jednym z państw, które zadeklarowały udzielenie Amerykanom rzeczywistego wsparcia w prowadzonej operacji. W 2001 r. rozpoczęto przygotowania do formowania kontyngentu wojskowego zdolnego do udziału w operacji *Enduring Freedom*.

W Afganistanie Polacy pojawili się dokładnie 16 marca 2002 r. w sile 300 żołnierzy. Trzonem pierwszej zmiany Polskiego Kontyngentu Wojskowego były oddziały sformowane z żołnierzy GROM-u, a także 1 Brygady Saperów w Opolu, 10 Brygady Logistycznej w Brzegu, 4 Pułku Chemicznego i Zespołu Rozpoznania Biologicznego⁴. Pierwsze zadania PKW dotyczyły głównie urządzenia obozowiska *Biały Orzeł* jednak z czasem zakres działań został rozszerzony. Polscy saperzy umacniali bazy, wykonywali przejścia w zaporach inżynierskich oraz rozminowywali i oczyszczali teren z przedmiotów niebezpiecznych. W ramach działań fortyfikacyjnych prowadzonych na terenie bazy Bagram, wznosili umocnienia, usuwali wraki sprzętu bojowego, prowadzili wykopy pod instalacje bazy, a także mocowali i naprawiali ogrodzenia z drutu ostrzałowego. Budowali i remontowali dro-

² J. Matuszak, P. Przeździecki, *10 lat Wojska Polskiego w Afganistanie*, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2011, s. 35.

³ „Armia”, nr 9, wrzesień 2010, s. 6.

⁴ J. Matuszak, P. Przeździecki, *10 lat Wojska...*, wyd. cyt., s. 36.

gi⁵. Żołnierze GROM-u odpowiadali zarówno za ochronę polskiej bazy, i jak również kwatery głównej wojsk amerykańskich w Afganistanie oraz zabezpieczali pobyt dyplomatów w Bagram⁶. Ich zadaniem było także konwojowanie zaopatrzenia dla kontyngentu oraz przesyłek z pomocą humanitarną. Żołnierze PKW angażowali się także w pomoc miejscowej ludności cywilnej. Z własnej inicjatywy objęli opieką sierociniec w miejscowości Czarikar, zaopatrując go w wodę pitną, żywność i ubrania dla dzieci⁷. Zapewnili wzniesienie osłon ogniowych na lotnisku w Bagram oraz przeprowadzali akcje ratowniczo-ewakuacyjne.

Narodowy element zaopatrzeniowy wywodzący się z 10 Brygady Logistycznej z Opola był odpowiedzialny za zabezpieczenie logistyczne PKW. Do jego obowiązków należały: utrzymanie zdolności bojowej i organizacyjnej potencjału logistycznego kontyngentu, utrzymanie w sprawności eksploatacyjnej uzbrojenia i sprzętu logistycznego, naprawa i remonty sprzętu, organizowanie zaopatrywania kontyngentu, utrzymanie, składowanie, przechowywanie oraz bieżące odtwarzanie zapasów materiałowych, a także zapewnienie odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych oraz bytowych⁸.

Swój wkład w operację *Enduring Freedom* miała także polska Marynarka Wojenna. W skład Zgrupowania nr 2 kontyngentu wchodził okręt wsparcia logistycznego – ORP Kontradmiral Xawery Czernicki ze składu 8. Flotylli Obrony Wybrzeża⁹. Jednostka wzięła udział w 34 misjach bojowych, występując w składzie trzech międzynarodowych zespołów bojowych¹⁰. Do zadań okrętu należało zarówno wsparcie logistyczne sił operacyjnych, jak i odegranie roli pływającej platformy dla sił specjalnych jednostek polskich FORMOZA, US Navy, i US Marines, a także jednostek specjalnych Królewskiej Marynarki Wojennej Australii. Marynarze „Czernickiego” rozstawili się także dzięki przeprowadzeniu akcji ratowniczej, podczas której uratowali załogę z kuwejckiego tonącego kutra rybackiego¹¹.

Operacja *Enduring Freedom* (OEF) zakończyła się 25 kwietnia 2006 roku przekazaniem dowodzenia pomiędzy kończącą swoją misję X zmianą kontyngentu *Enduring Freedom* i rozpoczynającą swoją misję I zmianą PKW Afganistan (ISAF).

⁵ Tamże, s. 38.

⁶ <http://skmponz.szczecin.pl/2011/11/polacy-w-operacji-%E2%80%9EEnduring-freedom%E2%80%9D/>, [dostęp: 17.01.2014.].

⁷ J. Matuszak, P. Przeździecki, *10 lat Wojska Polskiego...*, wyd. cyt., s. 39.

⁸ D. Tulin, T. Ciszewski, *Zakres działania polskiego kontyngentu wojskowego w Afganistanie*, „Przegląd Wojsk Lądowych”, Warszawa 2006, nr 4, s. 15-17.

⁹ J. Rybak, *GROM.PL. Tajne operacje w Afganistanie, Zatoce Perskiej i Iraku*, Warszawa 2005, s. 97.

¹⁰ <http://skmponz.szczecin.pl/2011/11/polacy-w-operacji-%E2%80%9EEnduring-freedom%E2%80%9D/>, [dostęp: 17.01.2014.].

¹¹ Tamże.

Udział Wojska Polskiego w OEF miał charakter bardziej polityczny, niż militarny. Polacy odbyli bezpieczną służbę, w dużej mierze niewykraczającą poza strefę Bagram.

Zwycięstwo nad talibami i upadek rządów mułły Omara zdestabilizowały sytuację polityczną w Afganistanie. Przebywające na emigracji ugrupowania afgańskie nie potrafiły dojść do konsensusu, a ostatni król Zahir Szach nie zamierzał wracać do kraju. Do rozwiązania problemu przyczyniły się rozmowy pod patronatem Niemiec, które odbyły się w Petersburgu niedaleko Bonn w dniach 5-8 grudnia 2001. Na mocy porozumienia bońskiego ustalono, że uczestniczące w spotkaniu ugrupowania afgańskie stworzą w Afganistanie tymczasową władzę państwową i administrację. W związku z tym wysunięto do Organizacji Narodów Zjednoczonych wnioski z prośbą o pomoc w działaniach zmierzających do ustanowienia nowych władz w Afganistanie. Efektem porozumienia było utworzenie trzech współpracujących ze sobą elementów bezpieczeństwa, do których należały: tymczasowy afgański rząd z Hamidem Karzajem jako przywódcą, Misja Wspomagająca ONZ w Afganistanie oraz Międzynarodowe Siły Wsparcia Bezpieczeństwa (International Security Assistance Force – ISAF). Celem ich współdziałania miało być *wyprowadzenie Afganistanu z zamętu spowodowanego niemal czterema dziesięcioleciem rządów autorytarnych, zagranicznej okupacji i wojny domowej*¹². Rada Bezpieczeństwa zaznaczyła jednak, że ONZ udzieli wsparcia tymczasowym władzom Afganistanu, pod warunkiem, że one same również będą wykazywały starania o ustabilizowanie sytuacji w ich państwie oraz dokonają wszelkich starań, by zapewnić społeczności międzynarodowej odpowiednie warunki do działania.

Międzynarodowe Siły Wsparcia Bezpieczeństwa

Operacja ISAF rozpoczęła się w grudniu 2001 roku i od początku prowadzona była równolegle z operacją *Enduring Freedom*. Celem operacji ISAF było wsparcie rządu afgańskiego oraz pomoc NATO w zapewnieniu bezpieczeństwa w Kabulu i jego okolicy oraz udział w tworzeniu i szkoleniu afgańskich struktur rządowych, sił bezpieczeństwa oraz pomoc w odbudowie infrastruktury cywilnej¹³.

Początkowo operacja była realizowana pod auspicjami ONZ. Zgodnie z zapisami rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ z 20 grudnia 2001 r. dowodzenie nad Kontyngentem Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa zmieniało się co pół roku, a decyzję o delegowaniu sił w struktury ISAF podejmowały samodzielnie państwa dowodzące. W roku 2003 pojawi-

¹² J. Matuszak, P. Przeździecki, *10 lat Wojska Polskiego...*, wyd. cyt., s. 54-55.

¹³ M. Banasik, *Uwarunkowania misji w Afganistanie*, „Bellona”, Warszawa, 2008, nr 1, s. 119.

ły się jednak problemy związane z kompletowaniem kolejnej zmiany ISAF oraz brakiem inicjatywy i chęci ze strony państw uczestniczących do objęcia dowództwa nad całością międzynarodowego kontyngentu. Wysunięto zatem wnioski z propozycją przejęcia dowodzenia nad ISAF przez NATO, co po uprzednim wyrażeniu zgody przez Sojusz formalnie nastąpiło 11 sierpnia 2003 r.¹⁴.

Na podstawie Rezolucji RB ONZ nr 1510 z 13.10.2003 mandat ONZ został rozszerzony przez stopniowe objęcie operacją kolejnych prowincji, aż do przejęcia odpowiedzialności za obszar całego kraju. Proces rozszerzania odpowiedzialności sił ISAF następował stopniowo i systematycznie, a związany był z podziałem państwa afgańskiego na pięć regionów i stolicę – Kabul. Terminy przejęcia poszczególnych części kraju uzależnione były m.in. od procesu narastania sił koalicyjnych, co w efekcie przebiegało następująco:

- Region Północ – przejęty 01.07. 2004 r.,
- Region Zachód – przejęty 01.06.2005 r.,
- Region Południe – przejęty 01.08.2006 r.,
- Region Wschód – przejęty 05.11.2006 r.¹⁵

W aspekcie poszerzonego zadania operacja ISAF została podzielona na pięć faz:

- faza pierwsza – ocena i przygotowanie do rozmieszczenia sił;
- faza druga – rozszerzenie geograficzne rejonu operacji;
- faza trzecia – stabilizacja sytuacji;
- faza czwarta – przekazanie zadań odpowiedzialności za bezpieczeństwo państwa instytucjom rządowym;
- faza piąta – wycofanie sił z Afganistanu¹⁶.

Proces formowania polskiego kontyngentu

W związku z poszerzeniem mandatu ISAF zmienił się także charakter polskiej misji w Afganistanie. Decyzja ta zapadła w 2006 r. i niosła za sobą postanowienie o wycofaniu polskich oddziałów z operacji *Enduring Freedom* i włączeniu Polskiego Kontyngentu Wojskowego do działań prowadzonych w ramach ISAF pod dowództwem NATO. Do tego momentu bowiem zaangażowanie Wojska Polskiego ograniczało się tylko do obecności żołnierzy polskich w Dowództwie w Kabulu. Uzasadnieniem tej decyzji były

¹⁴ J. Matuszak, P. Przeździecki, *10 lat Wojska...*, wyd. cyt., s. 57-58.

¹⁵ M. Gocuł, *Użycie wielonarodowych sił połączonych w rozwiązywaniu problemu afgańskiego*, konferencja naukowa „Afganistan 2007 – Misja dla pokoju”, AON, Warszawa 2007.

¹⁶ A. Czupryński, J. Trembecki *Uwarunkowania współpracy cywilno-wojskowej w rejonie działania*, AON, Warszawa 2008, s. 44-45.

zobowiązania wynikające z przynależności do Sojuszu. Co do zwiększenia liczebności PKW, wiązało się to z przyjętymi w NATO wskaźnikami określającymi skalę udziału danej armii we współczesnych działaniach poza granicami kraju w stosunku do ogólnej liczby ludności. Minister Spraw Zagranicznych RP Radosław Sikorski akcentował również zobowiązania historyczne Polaków względem Afgańczyków, jako że prowadzona w latach 1979-1989 walka wojsk afgańskich z sowieckimi uniemożliwiła inwazję tych wojsk na Polskę¹⁷. Kolejnym krokiem o polskim zaangażowaniu w Afganistanie było postanowienie Prezydenta RP z dnia 22 listopada 2006 roku o zwiększeniu Polskiego Kontyngentu Wojskowego do 1200 żołnierzy¹⁸. Formowanie kolejnych zmian PKW w Afganistanie to szereg następujących po sobie przedsięwzięć przygotowawczych, rozplanowanych w trzech etapach: formowanie obsady kontyngentu, szkolenie oraz przygotowanie indywidualne. Etap formowania to kwalifikowanie żołnierzy na poszczególne stanowiska służbowe przewidziane w etacie zmiany oraz poddanie kandydatów badaniom lekarskim, stwierdzającym ich zdolność do służby poza granicami kraju. Zakwalifikowani otrzymują umundurowanie i wyposażenie indywidualne. W drugim etapie żołnierze szkolą się na poligonach, strzelnicach i placach ćwiczeń. Zapoznają się ze sprzętem, który przyjdzie im wykorzystywać na misji, doskonalą wiedzę z zakresu taktyki ogólnej, odbywają szkolenie inżynieryjno-saperskie, a także kurs podstawowy udzielania pomocy przedmedycznej. Trzeci etap to zgrywanie plutonów w ramach jednej kompanii. Ćwiczy się głównie nawiązywanie i utrzymanie łączności radiowej, funkcjonowanie procedur wzywania wsparcia ogniowego i wsparcia z powietrza oraz współdziałanie między poszczególnymi zespołami¹⁹. Ponadto prowadzone są także zajęcia przygotowujące żołnierzy do wykonywania działań w odmiennym środowisku cywilizacyjno-kulturowym, podczas których żołnierze zapoznaje się głównie z kwestiami kulturowymi ludności afgańskiej, a także z ich historią i dorobkiem cywilizacyjnym. Uczestnikom szkolenia przedstawiany jest szczegółowo cel i założenia misji ISAF oraz jej aspekty prawne wraz z zasadami użycia broni (*Rules of Engagement*). Do ostatniego etapu zalicza się również przygotowanie indywidualne, bezpośrednio poprzedzające przerzut do rejonu misji.

Po okresie szkoleniowym żołnierze mają czas na odbycie urlopu, uzupełnienie indywidualnego wyposażenia oraz dopełnienie formalności przedwyjazdowych²⁰.

¹⁷ J. Matuszak, P. Przeździecki, *10 lat Wojska...*, wyd. cyt., s. 72.

¹⁸ Monitor Polski (MP) 2006, nr 84, poz. 862.

¹⁹ J. Matuszak, P. Przeździecki, *10 lat Wojska...*, wyd. cyt., s. 73-75.

²⁰ Tamże, s. 75.

Zaangażowanie PKW w działanie na rzecz Afganistanu

I zmiana PKW w Afganistanie w ramach misji ISAF trwała od kwietnia do października 2007 r. w sile 1200 żołnierzy, którzy zostali rozlokowani w trzech zasadniczych bazach: Sharana, Waza Khawa i Ghanzi. Dowódcą kontyngentu został gen. bryg. Marek Tomaszycycki. Znaczne rozbitcie 1200-osobowego kontyngentu nie sprzyjało efektywnemu działaniu, dlatego podjęto decyzję o zwiększeniu liczebności PKW do 2600 żołnierzy, stopniowo w ciągu najbliższych trzech zmian (1600 żołnierzy w III zmianie; 2000 w IV zmianie; 2600 od VI zmiany). Dodatkowo skierowano do Afganistanu polskie śmigłowce Mi-17 i Mi-24²¹. Ze względu na tamtejsze warunki terenowe posiadanie śmigłowca jako środka transportu było wręcz niezbędne.

Ze względu na zmienność sytuacji w Afganistanie każda zmiana wyglądała inaczej. W tym momencie dobiega końca służba XIV zmiany, a do wyjazdu przygotowuje się XV. Do 2010 r. plan zadań do zrealizowania był ambitny. Do podstawowych zadań PKW należało przede wszystkim wspieranie władz Afganistanu w zapewnieniu bezpieczeństwa ludności i odbudowie struktur administracji państwowej, a także szkolenie policji i armii afgańskiej. To ostatnie było w Afganistanie priorytetowym zadaniem NATO, na potrzeby którego wydzielono z poszczególnych kontyngentów specjalne zespoły doradczo-szkoleniowe (Operation Mentoring Liaison Team – OMLT)²². Program szkoleniowy dla armii i policji Afganistanu obejmował: planowanie operacji, zabezpieczenie logistyczne, wyszkolenie taktyczne i strzeleckie²³. Afgańscy żołnierze posiadali bowiem świetne przygotowanie bojowe, szczególnie jeśli chodzi o zasady walki na terenie górskim, nie potrafili natomiast posługiwać się mapami i sprzętem topograficznym. Ponadto utrudnieniem dla polskich instruktorów był brak dyscypliny afgańskich kadetów na terenie jednostki oraz totalny brak dbałości o sprzęt. Polscy szkoleniowcy zajmowali się także przygotowaniem do samodzielnego działania kadr służb bezpieczeństwa Afganistanu. W tym przypadku bardzo ważnym aspektem okazało się przekazanie wiedzy związanej z kwestiami planistycznymi działań oraz taktyką walki²⁴.

Duży nacisk kładziono także na wspólne wykonywanie działań przez siły Afganistanu i żołnierzy PKW. Jedną z form działania bojowego były wspólne operacje antyrebelianckie, np. operacje „Orle Pióro” podczas V zmiany²⁵. Polacy towarzyszyli żołnierzom afgańskim zarówno podczas patrolowania rejonu odpowiedzialności, wyjazdów w celu kontroli stałych

²¹ J. Matuszak, P. Przeździecki, *10 lat Wojska...*, ..., wyd. cyt., s. 80.

²² K. Załęski, *Wojsko Polskie w afgańskiej prewencji*, „Bellona”, Warszawa 2007, nr 2, s. 74.

²³ J. Matuszak, P. Przeździecki, *10 lat Wojska...*, ..., wyd. cyt., s. 83.

²⁴ J. Matuszak, *OMLT – nowa forma działalności*, „Przegląd Wojsk Lądowych”, Warszawa 2007, nr 5, s. 38-39.

²⁵ J. Matuszak, P. Przeździecki, *10 lat Wojska...*, ..., wyd. cyt., s. 83.

punktów obserwacyjnych, patrolowania okolicznych dróg, eskortowania pojazdów i kolumn, jak i prowadzenia operacji typu *cordon and search* (*odgrodzić i przeszukać*) w okolicznych wioskach. W tych ostatnich Polacy pełnili rolę obserwatora, a nie uczestnika, nadzorując sposoby stosowania procedur oraz zachowań. Prócz tego regularnie wystawiano mieszaną polsko-afgańską obsadę bazy FOB „Zormat” (Forward Operating Base – wysunięta baza operacyjna). Jej zadaniem było między innymi obserwowanie terenu, organizowanie pościgów za rebeliantami oraz patrolowanie²⁶.

Wspólnie z pododdziałami 3. Brygady Piechoty ANA (Afgan National Army) oraz policji, polskie siły zrealizowały ponad 3,5 tys. patroli, z czego 748 wspólnie z siłami afgańskimi w ramach operacji połączonych. W ich wyniku udało się w znacznym stopniu zakłócić system dowodzenia i zaopatrzenia rebeliantów, a także przejąć duże ilości broni i amunicji²⁷.

VII zmiana to przede wszystkim eliminacja 10 grup podkładających improwizowane ładunki wybuchowe, przechwycenie rebelianckiej broni i amunicji oraz zniszczenie m.in. 25 min przeciwpancernych i przeciwpiechotnych oraz 212 improwizowanych urządzeń wybuchowych. Dodatkowo skonfiskowano ponad 6 ton materiałów, służących do konstruowania IED (improwizowane urządzenia wybuchowe), wykryto i zniszczono 66 ładunków niebezpiecznych oraz 70 sztuk pojemników z plastycznym materiałem wybuchowym. Jednocześnie zniszczeniu poddano 16 stanowisk ogniowych i startowych rakiet, z których ostrzeliwano bazy sił sojuszniczych i afgańskich. Podczas rozminowywania znaleziono 153 kg narkotyków, które zostały skonfiskowane i zniszczone. Przechwycono również różnego rodzaju rakiety, wyrzutnie, głowice, moździerz, granatniki przeciwpancerne, granaty oraz broń strzelecką wraz z amunicją²⁸.

Podczas operacji prowadzonych przez Polskie Siły Zadaniowe poległo w walce ok. 250 rebeliantów, którzy brali udział w atakach na ludność lokalną i wojska sojusznicze. Zatrzymano także blisko 250 osób podejrzanych o działalność terrorystyczną²⁹.

Ponadto polscy żołnierze byli zaangażowani w zabezpieczenie wyborów prezydenckich w 2009 r. i wyborów parlamentarnych w 2010 r. PKW włączył się także w ich organizację, wspierając miejscowe siły w budowaniu struktur organizacyjnych Afganistanu. Zapewniono chociażby transport drogą powietrzną dokumentacji wyborczej oraz wyposażenie poszczególnych punktów wyborczych do odległych wiosek i osad.

²⁶ J. Matuszak, *OMLT – nowa forma...*, wyd. cyt., s. 41.

²⁷ J. Matuszak, P. Przeździecki, *0 lat Wojska...*, ..., wyd. cyt., s. 84.

²⁸ Tamże, s. 85.

²⁹ Tamże, s. 85.

CIMIC i Zespoły Odbudowy Prowincji

Ważnym aspektem w kształtowaniu bezpieczeństwa w Afganistanie przez PKW jest współpraca cywilno-wojskowa polegająca na pośrednictwie między koalicją a miejscową ludnością, prowadzeniu rozpoznania wśród Afgańczyków co do ich potrzeb, a także koordynowaniu dystrybucji pomocy humanitarnej. Żołnierze CIMIC (*Civil and Military Cooperation*) realizują także projekty pomocowe z funduszy polskiego MSZ i amerykańskiego USAID (*United States Agency for International Development*).

Oprócz tego CIMIC realizował zadania związane z organizacją pomocy medycznej dla mieszkańców Afganistanu, a także zapewniano dystrybucję leków, środków higieny i artykułów spożywczych³⁰.

Konieczność zaangażowania lokalnych władz w proces odbudowy państwa, zarówno w sferze administracji, jak i infrastruktury, a także specyfika działania w Afganistanie przeważyły o podjęciu decyzji dotyczącej utworzenia specjalnych grup zwanych Provincial Reconstruction Team PRT (Zespoły Odbudowy Prowincji). Liczyły one od 60 do 100 żołnierzy i pracowników cywilnych, których zadaniem było szeroko rozumiane wsparcie udzielone lokalnym władzom. Początkowo PKW angażował w swoim rejonie odpowiedzialności głównie amerykańskie grupy PRT. Polskie zespoły rozpoczęły swą działalność po przejęciu przez PKW odpowiedzialności za prowincję Ghazni, czyli pod koniec czerwca 2008 r. Pomoc ta polegała nie tylko na wsparciu finansowym, ale także pomocy fachowej ze strony specjalistów z różnych dziedzin: prawników, architektów, ekonomistów, specjalistów od zarządzania kryzysowego, kultury, mediów, czy pomocy humanitarnej³¹. Ich obecność to dla władz Afganistanu fachowe wsparcie i nadzór podczas kształtowania polityki i administracji państwa. Żołnierze z polskich PRT pomagają w fazie doradczej, planowania, nadzoru nad wykonaniem i pozyskaniu funduszy na konkretne zadania.

Polskie grupy PRT od początku podjęły się realizacji wielu przedsięwzięć. Zainicjowano m.in. budowę 30 studni zapewniających dostęp do pitnej wody dla obozu powracających uchodźców wojennych. Znaczna część realizowanych projektów związana jest z edukacją i polepszeniem życia najmłodszych mieszkańców rejonu. Pierwsze przedsięwzięcie dotyczyło urządzenia placu zabaw dla dzieci zlokalizowanego przy Sayed Ahmad Makai Primary School. Kolejne zapewniały remonty szkół wraz z nowym wyposażeniem sal, a także dostarczenie pomocy naukowych³².

³⁰ J. Matuszak, *CIMIC w Afganistanie*, „Przegląd Wojsk Lądowych”, Warszawa 2008, nr 6, s. 52-53.

³¹ P. Hudyma, *Udział wojsk polskich w misjach zagranicznych o charakterze pokojowym, stabilizacyjnym, w latach 1953 – 2008*, rozprawa doktorska opracowana pod kierunkiem prof. dr. hab. Zbigniewa Pilarczyka, Poznań 2011, s. 160.

³² Tamże, s. 161.

Zrealizowano także wiele projektów infrastrukturalnych, dotyczących przede wszystkim budowy dróg. Oprócz tego wyremontowano sierociniec, wybudowano pierwsze w rejonie przedszkole, urządzono centrum konferencyjne. Projekty objęły również opiekę medyczną; w 2010 r. wyremontowano i wyposażono prowincjonalny szpital w Ghazni³³.

Prowadzone są także tzw. projekty miękkie, których celem jest szeroko pojęta edukacja społeczeństwa. Dotyczy ona przede wszystkim stworzenia ludności afgańskiej warunków do zdobycia zawodu, a także nauki pisania i czytania, w szczególności kobietom. Projekty te dodatkowo rozwijają umiejętności handlowe, kursanci uczą się bowiem jak korzystnie sprzedać swoje wyroby. Organizowane są również różnego rodzaju seminaria, np. dla pracowników sektora sprawiedliwości w celu pogłębienia ich wiedzy i umiejętności, a także pewne uświadczenia o prawidłowym funkcjonowaniu tego typu instytucji państwowych. Warto też wspomnieć o projekcie dotyczącym resocjalizacji więźniów prowincjonalnego więzienia, na rzecz którego wybudowano stolarnię, w której więźniowie mogą zdobyć zawód³⁴.

Jaki bilans?

Międzynarodowa misja ISAF w Afganistanie dobiega końca, a razem z nią działalność Wojska Polskiego na rzecz państwa i ludności afgańskiej. Faza V, czyli wycofanie sił sojuszniczych ma nastąpić w bieżącym roku 2014. Była to niewątpliwie trudna misja, przede wszystkim ze względu na środowisko działania, na które składa się nie tylko specyficzny, nieprzewidywalny przeciwnik, ale także klimat i ukształtowanie terenu. ISAF to także wydatki dotyczące przede wszystkim modernizacji sprzętu, począwszy do uzbrojenia oddziału i pododdziału, na pojedynczym żołnierzu kończąc. Dotyczy to także dodatkowych kursów i szkoleń, jakim poddawani są zakwalifikowani do misji żołnierze.

Misja ISAF to niewątpliwie także wiele nowych doświadczeń dla polskiego wojska. To test dla kadry jako organu dowodzącego i planistycznego, a także indywidualnego żołnierza, wykonującego zadania w nowym, niekorzystnym środowisku. Ponadto działanie w kontyngencji międzynarodowym wymagało wykazania się umiejętnością szybkiej asymilacji, tolerancją, poszanowaniem dla kultury i zwyczajów sojuszników.

Wkład polskiego kontyngentu w kształtowanie bezpieczeństwa w Afganistanie jest bez wątpienia niezastąpiony. Dotyczy niespełna wszystkich aspektów, jakie składają się na odbudowę i reorganizację zniszczonego państwa. Żołnierze polscy rozstawili się nie tylko jako fachowi szkoleniowcy

³³ J. Matuszak, P. Przeździecki, *10 lat Wojska...*, wyd. cyt., s. 89.

³⁴ Tamże, s. 89.

nowych służb bezpieczeństwa Afganistanu, lecz przede wszystkim jako wrażliwi na cierpienie innych i skorzy do pomocy afgańskiej ludności bohaterowie. Nie należy bać się tego stwierdzenia: każdy żołnierz uczestniczący w misji poza granicami kraju to bohater walczący o pokój i bezpieczeństwo na świecie.

Jak z każdej wojny jedni wracają z tarczą, inni na tarczy. Śmierć 43 żołnierzy polskich to niewątpliwie tragiczny bilans i straty, których nie da się zrehabilitować w żaden sposób. Zginęli profesjonaliści, mężowie, ojcowie, synowie.

Co zyskała Polska? Niewątpliwie wiarygodność jako liczący się na arenie międzynarodowej sojusznik i członek NATO. Jak to ujął M. Gocuł podczas konferencji na Akademii Obrony Narodowej w 2007 r., poświęconej walce o pokój w Afganistanie: (...) *gdy Polska będzie potrzebować pomocy, będzie miała moralne prawo domagać się solidarnego wsparcia naszego państwa*³⁵. Mimo wszystko nasuwa się pytanie, czy było warto?

Bibliografia

1. *Armia*, 2008, nr 10.
2. *Armia*, 2010, nr 11.
3. Banasik M., *Uwarunkowania misji w Afganistanie*, „Bellona”, Warszawa 2008.
4. Czupryński A., Trembecki J., *Uwarunkowania współpracy cywilno-wojskowej w rejonie działania*, AON, Warszawa 2008.
5. Gocuł M., *Użycie wielonarodowych sił połączonych w rozwiązywaniu problemu afgańskiego*, konferencja naukowa „Afganistan 2007 – Misja dla pokoju”, AON 2007.
6. Hudyma P., *Udział wojsk polskich w misjach zagranicznych o charakterze pokojowym, stabilizacyjnym, w latach 1953 – 2008*, rozprawa doktorska opracowana pod kierunkiem prof. dr. hab. Zbigniewa Pilarczyka, Poznań 2011.
7. Matuszak J., Przeździecki P., *10 lat Wojska Polskiego w Afganistanie*, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2011.
8. *Monitor Polski*, 2006, nr 84.
9. *Przegląd Wojsk Lądowych*, Warszawa 2006, nr 4.
10. *Przegląd Wojsk Lądowych*, Warszawa 2007, nr 5.
11. *Przegląd Wojsk Lądowych*, Warszawa 2008, nr 6.

³⁵ M. Gocuł, *Użycie wielonarodowych sił połączonych w rozwiązywaniu problemu afgańskiego*, konferencja naukowa „Afganistan 2007 – Misja dla pokoju”, AON, Warszawa 2007.

**POLISH MILITARY CONTINGENT'S CONTRIBUTION
TO SECURITY BUILDING IN AFGHANISTAN
IN 2001 – 2010**

The Polish Armed Forces have been participating in foreign missions for many years. ISAF is the next challenge for Polish soldiers who have been engaged in security building in Afghanistan since 2002 conducting tasks related not only to training Afghan security services but helping civilian population as well. It is also connected with rebuilding the infrastructure and creating the foundations of correctly functioning public administration in Afghanistan. Furthermore, Poles have been engaged in life-threatening anti-rebel operations supporting the Afghan army and police. Up to 2010 numerous projects have been accomplished which are affecting the improvement of security in Afghanistan and civilians' level of life. In spite of hostile environment conditions, the Poles are constantly engaged in the NATO-led mission.